

Orde van dienst

Zondag 29 oktober 2017 (20^e na Trinitatis), 10.00 uur

Voorganger: ds. Bert de Wit

Lezing uit het Oude Testament: Jeremia 31:31-34

Lezing uit het Nieuwe Testament: Matteüs 22:1-14

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Zoals iedereen wel weet is het overmorgen 31 oktober en precies 500 jaar geleden dat Luther zijn 95 stellingen tegen de aflaathandel poneerde. Die actie wordt gezien als het begin van de Reformatie en dus ook als het begin van het Protestantisme.

Ik heb even overwogen om vandaag een herdenkingsdienst te houden, maar we hebben twee weken geleden al een soort Lutherviering gehad in Carnisse Haven en dat ga ik niet nog een keer dunnetjes overdoen.

We hebben op 31 oktober wel een Luthermaaltijd in Carnisse Haven. Daar kunt u zich nog voor opgeven, want er is nog plaats aan tafel. Jongeren zijn ook welkom.

Iedereen is welkom, maar er zijn maar twintig plaatsen. Wie zich niet op tijd heeft opgegeven komt er niet meer in. Het lijkt een beetje op de gelijkenis die we hebben gelezen: 'Velen zijn geroepen, maar slechts weinigen uitverkoren'. Wie niet op tijd binnen is, blijft in de buitenste duisternis.

Ik geef toe dat dit niet zo gastvrij klinkt, maar de werkelijkheid is dat we blij zijn als er twintig mensen komen. Om praktische redenen moesten we een aantal noemen. Mochten er meer aanmeldingen komen dan kunnen die er ook nog wel bij.

Eerlijk gezegd weet ik niet zo goed raad met 500 jaar Reformatie. Dan bedoel ik vooral in een kerkdienst. Historisch vind ik het allemaal heel interessant. Maar hoe moet je die kerkhervorming 'vieren' in een eredienst?

Vroeger gingen wij naar de kerk op Hervormingsdag. En ik vrees dat daaruit mijn moeite voortkomt. Want in die diensten op Hervormingsdag ging het toch vaak over 'wij' en 'zij'. 'Wij' – protestanten - tegenover 'zij' - rooms-katholieken.

Er werd altijd gezegd dat het niet de bedoeling was van Luther en Calvijn om een kerkscheuring te veroorzaken en een nieuwe kerk te beginnen. Zij zijn eruit geknikkerd en daarom is de Protestantse kerk ontstaan. Maar ik kreeg toch altijd het gevoel dat wij daar stiekem blij mee waren. Want nu waren wij gelukkig gewoon Hervormd of Gereformeerd en hoefden we niet naar die rare Rooms Katholieke kerk.

Die diensten op Hervormingsdag gingen altijd over de verschillen. Het kwam er op neer dat 'wij' gelijk hadden. 'Zij' dwaalden in de leer en waren bijgelovig.

Ja, je had ook wel goede katholieken – althans, dat was in theorie mogelijk, want je mocht niemand uitsluiten – maar die hielden het niet vol in de Roomse kerk. Die zouden op den duur ook wel naar ons komen. Wij zaten goed, wij waren 'binnen'. 'Zij' stonden 'buiten' – in het donker, 'waar men jammert en knarsetandt'.

Wat valt er te vieren na 500 jaar Protestantisme?

Toch niet dat wij als protestanten nog steeds bestaan? Dan zouden we vieren dat we in 500 jaar elkaar nog steeds niet hebben weten te vinden. Terwijl wij eendrachtig belijden te geloven in één heilige, katholieke kerk. Wij geloven in één Heer, één kerk, maar wij kunnen nog steeds de maaltijd van de Heer niet samen vieren.

Integendeel, die ene kerk, die Protestantse kerk, is in nog meer stukjes verdeeld. Hoeveel soorten 'gereformeerde' kerken heb je wel niet?

Ik had vroeger een boekje in huis met de titel *Tien keer gereformeerd*. En die titel was binnen de kortste keren achterhaald. De tweede druk had eigenlijk moeten heten: 'Twaalf keer gereformeerd'. Want er was weer een scheuring geweest. In de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Die waren overigens al ontstaan uit een afscheiding van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Noord Amerika. Men sprak liever kortweg van 'Gereformeerde Gemeenten synodaal' en de 'Gereformeerde Gemeenten uitgetreden'. Die 'uitgetreden' waren gescheiden in de Gereformeerde Gemeenten in Nederland 'binnen verband' en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland 'buiten verband'.
Zulke dingen!

Dáárom heb ik moeite met het vieren van de Reformatie. Het woord 'reformatie' betekent 'hervorming' en 'hervormd' betekent hetzelfde als 'gereformeerd'. Het is één traditie, maar het lijkt wel een fragmentatiebom.

En wat ik er op tegen heb is dat een kerk alleen kan scheuren, als gelovigen denken dat God het met hén eens is en niet met de anderen. Waar ik bang voor ben is dat wij een illusie gaan vieren, dat wij God in ons midden hebben en zij lekker niet. Jezus zit bij ons in de kerk en niet bij de anderen. Daarom zitten wij binnen en zij buiten.

Nou sla ik wel een beetje door.

Ik vind het best mooi en goed om aandacht te besteden aan de Reformatie, bijvoorbeeld door liederen van Luther te zingen, of door na te denken wat dat nu eigenlijk is: 'hervorming'. Maar ik moest dit eerst even kwijt.

En ik moet ook waarschuwen voor de gevolgen. Want als wij in de Protestantse traditie willen staan, dan kunnen wij niet blijven waar wij zijn. Dan moet er beweging komen in die kerk van ons en in onze geloofsovertuigingen.

Dan is de kans groot dat wij dingen moeten loslaten: ons zelfbeeld, ons eigen gelijk – misschien zitten we helemaal fout. Misschien moeten we de hele Protestantse kerk loslaten. Het idee dat wij een grote kerk zijn en dat wij belangrijk zijn in de samenleving. Misschien is die samenleving belangrijker voor de kerk dan de kerk voor de samenleving. Misschien is dat wat Jezus duidelijk wilde maken in zijn gelijkenissen en zijn ze daar buiten de kerk eerder achter dan wij hier binnen.

En nou wordt het spannend!

De gelijkenis van de koninklijke bruiloft lijkt ongevaarlijk. Matteüs vertelt hem iets anders dan Lucas. Lucas vermeldt de smoesjes van de genodigden, hun uitvluchten om niet te hoeven komen: 'ik heb net een stuk land gekocht', of 'ik heb onlangs een vrouw getrouwd' – dat soort dingen. Matteüs is wat scherper, die zegt gewoon: 'Ze wilden niet komen'.

En Matteüs vertelt ook dat de koning nog een tweede poging deed. Hij stuurde andere dienaren, die mochten vertellen wat er op het menu stond: 'Ik heb een feestmaal bereid, ik heb mijn stieren en het mestvee laten slachten. Alles staat klaar, dus kom naar de bruiloft!' Wie zou daar 'nee' tegen kunnen zeggen?

Maar de genodigden negeerden de uitnodiging, ze gingen gewoon hun eigen gang, óf 'ze namen de dienaren gevangen, mishandelden en doodden hen'.

Dát hadden ze beter niet kunnen doen. Want toen ontstak de koning in woede. Hij stuurde zijn leger er op af, liet de moordenaars ombrengen en hun stad in brand steken. De koning was er helemaal kláár mee.

Maar hij begon weer opnieuw. Nu stuurde hij zijn dienaren naar buiten de stad. De gasten binnen de stad waren het niet meer waard om uitgenodigd te worden. Zij moesten plaats maken voor de buitenstaanders. De dienaren moesten langs de weg gaan staan en iedereen die ze tegenkwamen uitnodigen om naar het feest te komen. Ze hoefden geen onderscheid te maken tussen mensen. Zowel goede als slechte mensen waren welkom. En zo kreeg de koning toch zijn zaal vol met gasten voor de maaltijd. Het bruiloftsfeest kon beginnen.

Bij Lucas houdt de gelijkenis hier zo'n beetje op. Maar bij Matteüs heeft het verhaal nog een staartje. Jezus vertelt, volgens Matteüs, dat de koning nog even de gasten kwam bekijken. En toen zag de koning iemand die geen bruiloftskleren aan had.

'Vriend', zei de koning, 'hoe ben je hier binnengekomen terwijl je niet eens een bruiloftskleed aan hebt?' De man wist niets te zeggen. Waarop de koning opdracht geeft deze gast vast te binden en naar buiten te gooien – 'in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt'.

Je moet dus niet te snel denken dat je binnen bent, volgens Matteüs.

En je mag ook niet mensen buitensluiten. Want de mensen van buiten de stad mochten binnen komen. Maar die ene werd er weer uitgeknikkerd. Want hij mocht wel binnenkomen, maar...

Ja, wat was er eigenlijk mis met die ene?

Het spannende in deze gelijkenis is de vraag waar wij onszelf zien. Waar bevinden wij ons in deze gelijkenis? Op wie lijken wij? Op wie lijk ik?

Ben ik één van de genodigden op de koninklijke bruiloft?

Het gaat om de bruiloft van de zoon van de koning. Dat doet denken aan Bijbelse beeldspraak: Jezus, de zoon van God, die als een bruidegom komt om zijn bruid te halen. En die bruid – dat zijn wij dan, de kerk, de gelovigen. In het Oude Testament was Israël de bruid en God de HEER de bruidegom.

Je kunt deze gelijkenis op allerlei manieren uitleggen. Maar het is in elk geval duidelijk, dat de koning iedereen wil uitnodigen. In het koninkrijk van God is iedereen welkom. Je wordt niet geselecteerd, waarbij wordt gekeken of je een Jood bent of een heiden, of je naar de kerk gaat of niet, of je een goed mens bent of niet. De uitnodiging geldt voor iedereen.

'Velen zijn geroepen.' Dus: ja, wij ook.

Maar hoe reageren wij op die uitnodiging?

Negeren wij de uitnodiging en gaan we gewoon door waar we mee bezig zijn? Blijven wij gewoon doen wat wij altijd hebben gedaan? Gooien we de 'dienaren' – de profeten en predikers, de kerkhervormers en de jongeren – gooien we die naar buiten? Jagen we ze weg?

Of slaan we ze zelfs dood?

Of zijn wij als toevallige voorbijgangers die een uitnodiging hebben gekregen, maar geen idee hebben waar het eigenlijk om gaat? Zoals die ene man die geen bruiloftskleren aan had? Zitten we in de eredienst alleen maar te consumeren? En constateren we dat de preek vandaag weer te lang duurt? Zonder te beseffen voor wie we hier zitten, voor wie deze eredienst is bedoeld? Zijn wij misschien 'buiten', terwijl wij menen dat wij 'binnen' zijn?

De gelijkenis eindigt met een waarschuwing: 'Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren'.

En dat is geen antwoord op de vragen die ik zojuist opwierp.

Dat antwoord staat ook niet vast. Het is niet zo dat wij 'binnen' zijn of 'buiten', dat wij 'uitverkoren' zijn of niet. Deze gelijkenis is bedoeld om ons aan het denken te zetten, om ons onrustig te maken en in beweging te brengen. De beweging die Jezus zelf in gang heeft gezet.

Jezus heeft - niet alleen de kerk, maar – de wereld hervormd. Hij heeft de kerk binnenstebuiten gekeerd. Hij stuurde zijn volgelingen naar buiten, naar de uiterste duisternis en de uiteinden van de aarde. Daar wilde hij zijn met zijn uitnodiging. En zo heeft hij de wereld buitenstebinnen gekeerd, want van heinde en verre mogen jan en alleman komen om het grote feest van Gods nieuwe wereld mee te vieren.

Als wij hier in de kerk dát gaan zien en meegaan in díe beweging, als wij open gaan voor de buitenwereld en voor een nieuwe toekomst, dan vieren wij echt Hervormingsdag.

Die hervorming vindt dan niet plaats in het verleden of in de toekomst. Het is niet iets buiten ons of boven ons dat hervormd moet worden. De echte hervorming vindt plaats ín ons.

Zoals Jeremia profeteerde: 'Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij mijn volk'. Dan hoeven mensen elkaar niet meer te vertellen wie God is, 'want iedereen, van groot tot klein, kent mij dan al – spreekt de HEER'.

Amen.